

นวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการ
ศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแพกเบียอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
Ecotourism Administrative Innovation of The King's Royally
Initiated Laem Phak Bia Environmental Research and
Development Project Laem Phak Bia Sub-District,
Ban Laem District, Phetchaburi Province

รัฐ กันภัย ¹	Radh Kunphai
มยุรี วัดแก้ว ²	Mayuree Wadkaew
ป้อม กิมวังตะโก ³	Pom Kimwangtago
เกศรินทร์ คงเหมียน ⁴	Ketsarin Kongmian

Received : 12 ตุลาคม 2563

Revised : 21 เมษายน 2564

Accepted : 22 กรกฎาคม 2564

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Public Administration Program in Faculty of Humanities and Social Science,
Phetchaburi Rajabhat University

² รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ข้าราชการเกษียณ)
Assoc. Prof. In Faculty of Humanities and Social Science, Phetchaburi Rajabhat University

³ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ข้าราชการเกษียณ)
Lecturer In Faculty of Humanities and Social Science, Phetchaburi Rajabhat University

⁴ นักวิจัยอิสระ
Independent Researcher

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและนวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์รายบุคคล จำนวน 33 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่โครงการฯ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการค้า และการสัมภาษณ์กลุ่ม จำนวน 18 คน ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ยและชาวบ้านหมู่ 1 ตำบลแหลมผักเบี้ย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย ได้แก่ การกำหนดภาระงานหลักและภาระงานรองให้กับเจ้าหน้าที่ทุกตำแหน่งให้สามารถหมุนเวียนทำงานแทนกันได้ การบันทึกข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างสิ่งใหม่อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว สำหรับระดับความใหม่ของการบริหารจัดการเป็นความใหม่ระดับองค์กร มุ่งเน้นที่จะพัฒนาองค์กรให้สามารถรองรับได้ทั้งคณะศึกษาดูงานด้านสิ่งแวดล้อมและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมในโครงการฯ ไปพร้อม ๆ กัน และระดับความเป็นนวัตกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อยู่ในระดับที่ 5 คือ การคัดลอกหรือการเลียนแบบแนวทางที่ผู้อื่นทำตามแนวคิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลง 7 ระดับของรอล์ฟ สมิธ (Rolf Smith) หากทางโครงการต้องการสร้างนวัตกรรมการบริหารในระดับที่สูงขึ้น ควรร่วมกันกับท้องถิ่นตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งท่องเที่ยว และสร้างแผนการบริหารท่องเที่ยว

คำสำคัญ : นวัตกรรมการบริหาร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Abstract

The objective of this research was to study the process and innovation of ecotourism administration of the King's Royally Initiated Laem Phak Bia Environmental Research and Development Project (LERD Project), Ban Laem District, Phetchaburi Province, using qualitative research methods. The interview form was used for collecting data through interviews with 33 individuals, including project staff, local leaders, tourists and traders, and a group interview of 18 people consisting of members of the Laem Pak Bia Subdistrict Administrative Organization and villagers in Moo 1, Laem Pak Bia Subdistrict, selected by purposive sampling method. The data were analyzed by using content analysis. The research results were that the ecotourism management process of LERD Project was the personnel position rotation by setting the primary and secondary workloads to all staff positions to be able to rotate their position. The number of tourists were also recorded. And, the new facilities in various services were also created for tourists. For the level of newness, it was found that the eco-tourism administration of LERD Project was at an organizational level, focusing on developing the organization to be able to accommodate both the environmental study tours and tourists who visit the project at the same time, and the innovativeness level, based on the concept of Rolf Smith's 7 levels of change, in promoting ecotourism of LERD Project was at level 5, a copy or imitation of the way others did. And, if LERD Project needed to create higher level of administrative innovation, Destination Management Organization (DMO) and Destination Management Plan (DMP) had to be established with local cooperation.

Keywords : Administrative innovation, Ecotourism, The King's Royally Initiated Laem Phak Bia Environmental Research and Development project

บทนำ

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เกิดขึ้นด้วยน้ำพระทัยในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงห่วงใยในทุกข์สุขของราษฎรด้านปัญหาน้ำเน่าเสียและปัญหาขยะ ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น และด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์ท่านในการที่จะรักษารวมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คืนกลับสู่สภาพที่สมบูรณ์ เพื่อมิให้ราษฎรต้องทนทุกข์ในการเผชิญกับปัญหาขยะและน้ำเสีย ที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และในวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2533 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้มีพระราชดำริในการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสียชุมชนภายใต้โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ความว่า “ต้องเป็นเทคโนโลยีธรรมชาติช่วยธรรมชาติ เป็นเทคโนโลยีอย่างง่าย ไม่ยุ่งยาก ใคร ๆ ก็ทำได้ และต้องเป็นเทคโนโลยีที่ราคาถูกหรือสามารถหาวัสดุในท้องถิ่น สร้างเทคโนโลยีดังกล่าวได้เอง ...” (พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9, 12 กันยายน พ.ศ. 2533)

จากแนวพระราชดำริดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) มูลนิธิชัยพัฒนา กรมชลประทาน จังหวัดเพชรบุรีและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงได้ประสานงานร่วมกันหาวิธีการที่เหมาะสมในการบำบัดของเสียในชุมชนให้สัมฤทธิ์ผล โดยเลือกพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรีและบริเวณใกล้เคียงเป็นพื้นที่นำร่อง และมอบให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นผู้ศึกษาวิจัยและใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์บริเวณตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม ประมาณ 1,135 ไร่ ซึ่งห่างจากชุมชนเทศบาลเมืองเพชรบุรี 18 กิโลเมตร เป็นสถานที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535

นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยฯ ยังครอบคลุมพื้นที่ป่าชายเลน ซึ่งมีลักษณะเป็นแหลมยื่นออกไปในทะเลเป็นบริเวณกว้างประมาณ 2,000 ไร่ จากการดำเนินการดังกล่าว ส่งผลให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำเพชรบุรีดีขึ้นและป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น (มูลนิธิชัยพัฒนา; มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ; สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2542)

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นพื้นที่แปลงทดลองของโครงการตามแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาและฟื้นฟูป่าชายเลน และสถานียำบัติน้ำเสียชุมชน โดยยึดหลักการ “ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ” จึงเป็นต้นแบบของการกำจัดขยะและการบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีที่เรียบง่ายโดยอาศัยธรรมชาติ ผู้ที่มาศึกษาดูงานสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนได้

นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านในพื้นที่ใช้เป็นแหล่งประกอบอาชีพอื่น ๆ จากผลผลิตจากสภาพธรรมชาติที่ดี อันเนื่องมาจากโครงการฯ เช่น การใช้พืชที่ปลูกไว้ใช้ในการกรองน้ำเสีย เช่น กกธูปฤๅษี เพื่อทำจักสาน การทำประมงและจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลนที่เกิดขึ้นใหม่ เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยจัดทำเป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนระยะทางประมาณ 850 เมตรสำหรับให้นักท่องเที่ยวและผู้มาเยี่ยมชมโครงการฯ ได้เดินชมธรรมชาติตามทางเดินที่เป็นสะพานไม้ในพื้นที่ป่าชายเลน ซึ่งสองข้างทางเต็มไปด้วยต้นโกงกางและต้นเสม็ดน้อยใหญ่และเหล่าสรรพสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลน เช่น ปลาตีน ปูแสม ปูก้ามดาบ กระตังนกนานาชนิด ไม่ว่าจะเป็นนกเค้าดิน นกเค้าลม นกยางเปียและยังรวมถึงนกอีกมากมายหลากหลายชนิด ซึ่งตำบลแหลมผักเบี้ยได้ชื่อว่าเป็น 1 ใน 10 แหล่งดูนกที่ดีที่สุดของประเทศไทย (Golftime, 2018)

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงครองราชย์ครบรอบ 70 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2559 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดพิมพ์หนังสือชื่อ “70 เส้นทางตามรอยพระบาท” ที่แนะนำการท่องเที่ยว

โครงการพระราชดำริทั่วทุกภาคของประเทศไทยรวม 70 จังหวัด สำหรับจังหวัดเพชรบุรี โครงการที่ได้รับการแนะนำมี 2 โครงการ ได้แก่ โครงการซังห้วยมัน ตามพระราชดำริและโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กรมการท่องเที่ยว, 2559 : 78-81) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังได้จัดพิมพ์หนังสือ “ท่องเที่ยวโครงการพระราชดำริ” ในปี พ.ศ. 2559 เพื่อให้เป็นคู่มือท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอนหรือ 5 ภาคของประเทศไทย (กรมการท่องเที่ยว, 2561)

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็น 1 ใน 8 โครงการของภาคกลาง ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แนะนำ โดยแบ่งหัวข้อออกเป็น 5 หัวข้อ คือ 1) เที่ยวเพลินในโครงการ 2) รู้แล้วเที่ยวสนุก 3) แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 4) ตัวอย่างโปรแกรมเที่ยว 1 วัน และ 5) การเดินทาง รวมทั้งมีแผนที่แสดงที่ตั้งและเส้นทาง มีเนื้อหาสรุปเกี่ยวกับระบบการบำบัดน้ำเสียระบบกำจัดขยะ เส้นทางเดินชมธรรมชาติป่าชายเลน ประกอบด้วยต้นไม้ป่าชายเลน สัตว์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลน เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ตัวเงินตัวทอง และนกชนิดต่าง ๆ

เมื่อมีหน่วยงานและประชาชนมาเยี่ยมชมและศึกษาดูงานในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริจึงได้จัดรถสำหรับพาผู้มาเยี่ยมชมเข้าไปดูจุดต่าง ๆ เกี่ยวกับการกำจัดขยะและการบำบัดน้ำเสีย รวมทั้ง การดูนกหลากหลายชนิดและ “ตัวเงินตัวทอง” ที่มีมากมายตามบ่อบำบัดน้ำเสีย นอกจากนี้ หากผู้มาเยี่ยมชมไม่ต้องการนั่งรถเข้าชมพื้นที่ ทางโครงการฯ ก็มีรถจักรยานไว้บริการให้เช่า ตลอดจนอาหาร เครื่องดื่ม สินค้าและของที่ระลึก เป็นอีกบริการหนึ่งที่โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามาขายให้แก่ผู้มาเยี่ยมชม เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาศึกษาดูงาน และเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยผลิตภัณฑ์และผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ ของท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากโครงการฯ ให้มาวางจำหน่าย

การท่องเที่ยวจึงเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริส่งเสริมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นจุดเด่นของโครงการฯ เพราะมีกิจกรรมและพื้นที่ที่เน้นการดูแลรักษาระบบนิเวศ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งนอกเหนือจากการบริหารจัดการการกำจัดขยะและการบำบัดน้ำเสีย

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมหลักของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ การศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อม การให้บริการอบรมและการเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการบำบัดน้ำเสียและการกำจัดขยะ การส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงเป็นงานรองและขาดการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งมีประชาชนเดินทางมาเยี่ยมชมสถานที่ในฐานะนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ได้แก่ ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ประกอบด้วย ต้นโกงกาง และต้นแสมจำนวนมากตลอดจนสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลนจำนวนมาก เช่น กุ้ง หอยดัล ปูก้ามดาบ และปูแสม เป็นต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการสำหรับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านการเพิ่มรายได้ให้กับองค์กรและประชาชนในท้องถิ่นที่ควรจะได้รับผลพวงของการท่องเที่ยว

ดังนั้น โครงการฯ จึงควรต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นให้คณะศึกษาดูงานและนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เข้าใจเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งต้องอาศัยแนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ หรือที่เรียกว่า นวัตกรรม ซึ่งนวัตกรรมที่นำมาใช้ในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีทั้งที่เป็นวิธีการที่หลากหลาย และเครื่องมือ เครื่องใช้ที่นำมาใช้อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน จึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นถึง นวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ใช้ในโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษานวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ คือ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำสิ่งต่าง ๆ จนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหาร ไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหาร ตัดสินใจเลือกแล้ว (ถนัด เดชทรัพย์, 2551 : 19)

การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง การดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ รวมทั้งกระบวนการจัดหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย (Koontz & Cyril, 1972 : 43)

การบริหารตามแนวคิดของของ ลูเธอร์ กุลลิก และลินดอลล์ เออร์วิค (Luther Gulick and Lyndall.Urwick อ้างถึงใน สันติ บุญภิรมย์, 2552 : 119 - 123) ประกอบด้วย กระบวนการบริหาร 7 ประการ เรียกตามตัวย่อว่า POSDCoRB มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) การวางแผน (Planning)
- 2) การจัดองค์กร (Organizing)
- 3) การหาบุคคลมาปฏิบัติงาน (Staffing)
- 4) การอำนวยการ (Directing)
- 5) การประสานงาน (Coordinating)
- 6) การรายงาน (Reporting)
- 7) การจัดงบประมาณ (Budgeting)

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันของบุคลากรที่อยู่ในองค์กรเดียวกัน ที่มีลักษณะการดำเนินงานเป็นกระบวนการ มีขั้นตอนและต่อเนื่องกันไป เริ่มตั้งแต่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดหาบุคลากรมาปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการจัดงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

นวัตกรรม หมายถึง แนวคิด แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งได้รับการคิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ทางการศึกษา (สุคนธ์ สันทพานนท์, 2553 : 8)

นวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2556 : 18)

นวัตกรรม คือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ เช่น บริการ ผลิตภัณฑ์ หรือกระบวนการใหม่ ๆ เป็นต้น ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อผู้อื่น (ศศิมา สุขสว่าง, 2562)

ศศิมา สุขสว่าง ได้กล่าวถึง นวัตกรรมในแง่ของระดับความใหม่ (Level of Newness) ไว้ ดังนี้

ตามมาตรฐาน BRITISH STANDARD BS 7000-1 : 2008 ได้กำหนดระดับความใหม่ของนวัตกรรมไว้ 9 ระดับตามรูปด้านบน ได้แก่ 1) New to an individual ใหม่ระดับบุคคล 2) New to department ใหม่ระดับแผนก 3) New to site ใหม่ระดับส่วน 4) New to Organization ใหม่ระดับองค์กร 5) New to market ใหม่ระดับตลาด 6) New to a sector/industry ใหม่ระดับอุตสาหกรรม 7) New to a country ใหม่ระดับประเทศ 8) New to a region ใหม่ระดับภูมิภาค 9) New to the world ใหม่ระดับโลก (ศศิมา สุขสว่าง, 2562)

ซึ่งหากมีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมแล้ว เราสามารถริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ ได้ตั้งแต่ระดับตัวเอง เพื่อฝึกความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมในตัวเองแล้วค่อย ๆ

ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงต่อยอดขยายต่อในระดับแผนกขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อทุกคนในองค์กรร่วมมือร่วมใจในการที่จะคิดสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ แล้ว องค์กรจะเป็นองค์กรนวัตกรรมและสามารถที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดยนวัตกรรมที่ได้รับรางวัลในระดับประเทศส่วนใหญ่จะต้องมีความใหม่น้อยระดับตลาด (New to Market) ขึ้นไป (ศศิมา สุขสว่าง, 2562)

ระดับการเปลี่ยนแปลงกับนวัตกรรม

ส่วนระดับของความใหม่หรือความเป็นนวัตกรรม (Innovativeness) ในอีกแนวคิดหนึ่งคือรูปแบบการเปลี่ยนแปลงเจ็ดระดับที่คิดขึ้นโดย Rolf Smith ผู้แต่งหนังสือ The 7 Levels of Change: Different Thinking for Different Results book (Irving, Texas: Tapestry Press, second edition, 2007) ซึ่งนักวิชาการบางท่าน (Sipe and Testa, 2009) มีความเห็นว่าเป็นมาตรวัด “นวัตกรรม” เนื่องจากเป็นแนวคิดที่มองการเปลี่ยนแปลงเป็น 7 ระดับที่เพิ่มระดับขึ้นตามความยากง่าย จากระดับง่ายไปสู่ระดับที่เกือบเป็นไปไม่ได้ แต่ละระดับจะมีความลึกซึ้ง ซับซ้อน และท้าทายมากขึ้นเรื่อย ๆ มากกว่าที่ระดับที่ต่ำกว่า

แนวทางการจำแนกประเภทนวัตกรรม หมายถึง ความเป็นนวัตกรรมในระดับต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลง 7 ระดับ (The Seven Levels of Change) (Smith, 2007) ในภาคการบริการและการท่องเที่ยว มองไปที่การเปลี่ยนแปลงเจ็ดระดับที่เพิ่มขึ้นตามความยาก จากง่ายไปจนถึงระดับเกือบเป็นไปไม่ได้ ระดับ 1 และ 2 เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล ส่วนใหญ่ ระดับ 1 การทำสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้อง ระดับ 2 การทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้อง ระดับ 3 การตัดทิ้ง หรือไม่ทำในบางเรื่อง เน้นการกำจัดสิ่งไร้ประโยชน์ ระดับ 4 เป็นการสร้างเสริมการเปลี่ยนแปลงระดับ 4 เป็นการทำให้สิ่งต่างๆมีประสิทธิภาพมากขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีผลผลิตมากขึ้น หรือมีคุณค่ามากขึ้น การเปลี่ยนแปลงระดับที่ 5 เป็นการคัดลอกหรือเลียนแบบ หมายถึง ทำในสิ่งที่คนอื่นกำลังทำอยู่ การเปรียบเทียบและการปรับตัวเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับ 5 ขึ้นในองค์กร ระดับ 6 การทำสิ่งที่ไม่เคยมีใครทำและระดับ 7 การทำในสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้ หรือคิดทำในสิ่งที่ ไม่สามารถทำได้ คำที่สมิธใช้ ปรากฏใน

อุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและสอดคล้องกับการสร้างความมุ่งมั่นด้านนวัตกรรม (Sipe and Testa, 2009)

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหาร

นวัตกรรมการบริหาร หมายถึง แนวคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ ทางการบริหารจัดการ เพื่อช่วยในการปรับตัวและการมีประสิทธิภาพให้ยังคงดำเนินการได้ในเงื่อนไขใหม่ที่เกิดขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถตอบสนองลูกค้า รองรับสิ่งที่เผชิญกับการแข่งขันในโลกยุคใหม่ได้ (อิงชัย สันติวงษ์, 2550 : 23)

นวัตกรรมการบริหาร หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่มีการบูรณาการอย่างเป็นระบบ ที่เกี่ยวข้องกับคน กระบวนการ ความคิด กลยุทธ์ เทคนิค เครื่องมือ และองค์กร เพื่อการปรับปรุงและเพิ่มมูลค่าในการบริหารจัดการของผู้บริหารให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อความเป็นระบบของการออกตัวแบบใหม่ และการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มสมรรถนะเชิงแข่งขัน (กิริติ ศยียงยง, 2552 : 3)

นวัตกรรมการบริหาร หมายถึง แนวคิด ระบบ รูปแบบ วิธีการ เครื่องมือใหม่ ทางการบริหารจัดการที่ผู้บริหารนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและบริหารองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพต่อองค์กร (นภดล เจนอักษร, 2553 : 8)

ไซพ์และเทสตา (Sipe and Testa, 2009) กล่าวว่า นวัตกรรมการบริหาร หมายถึง ความสามารถในการนำกระบวนการและการปฏิบัติใหม่ ๆ หรือที่ได้รับ การปรับปรุงแล้วไปใช้ภายในองค์กร

นอกจากนี้ ไซพ์ และ เทสตา (Sipe and Testa, 2009) ยังได้กล่าวอีกว่า ในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว นั้น นอกจากนวัตกรรมการบริหารแล้ว ยังต้องมี นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมบริการ ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันและ เป็นผู้ชนะในตลาด รวมทั้งส่งผลดีด้านการเงินขององค์กร โดยระบุปัจจัยที่ก่อให้เกิดนวัตกรรม ทั้ง 3 ด้านไว้ด้วยว่า ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ขององค์กร เครื่องมือและกระบวนการในการทำงาน บรรยาการการทำงานของแต่ละกลุ่มงานที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรม และ พฤติกรรมความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งตรงกับ สนั่น เถาขาริ (2561) ที่กล่าวว่า การจะเกิดนวัตกรรมในองค์กรได้ ต้องอาศัยวัฒนธรรมของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์คือ ต้องสนับสนุน

การเปลี่ยนแปลง ต้องไม่ขัดขวางการเปลี่ยนแปลง และสนับสนุนให้กล้าคิด กล้าทำ นวัตกรรม ต้องเกิดจากผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติงานและมีผู้นำคอยสนับสนุนทำเป็นตัวอย่างและต้องอาศัย วัฒนธรรมของผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติงานตามทฤษฎี 6 ก. กล่าวคือ 1) กล้าคิด คิดนอกกรอบ ข้ามศาสตร์ 2) กล้าพูด กล้าทำมากขึ้น ในสิ่งที่ตัวเองคิดว่าถูกต้อง 3) กล้าเปิดใจรับฟัง 4) กล้าเสี่ยง กล้าริเริ่ม การทำผิดเป็นสิ่งที่ยอมรับ 5) กล้าเรียนรู้ ที่ต้องมีคนกล้าเพราะมีคน กลัวอยู่ กลัวล้มเหลว กลัวนายว่า ฯลฯ 6) กล้าทำ ทำจริง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า นวัตกรรมการบริหาร หมายถึง แนวคิด วิธีการต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วและ ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพบริบท เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาและ การบริหารเพื่อพัฒนาองค์กร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการบริหาร

สมพงษ์ สุเมธกษกร (2557) ได้วิจัยเรื่อง นวัตกรรมการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบความสามารถหลักขององค์การที่มีอิทธิพลต่อ นวัตกรรมการจัดการ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ได้แก่ ความมีคุณค่า (Value) ของทรัพยากร องค์การ ความหาได้ยาก (Rarity) ของทรัพยากรองค์การ การลอกเลียนแบบไม่ได้ (Immutability) ของทรัพยากรองค์การ และการทดแทนกันไม่ได้ (Non-substitutable) ของทรัพยากรองค์การ และความสามารถเชิงพลวัตขององค์การที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ได้แก่ กระบวนการกลยุทธ์ขององค์การ การเรียนรู้ ขององค์การ วิวัฒนาการขององค์การ ตำแหน่งทางทรัพยากรสินขององค์การ และการสืบทอด การถ่ายโอน ความสามารถขององค์การซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลผลการสัมภาษณ์ที่สนับสนุน สมมติฐานที่ว่า นวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวของประเทศไทย สามารถสร้างขึ้นได้ด้วย ทรัพยากรภายในองค์การเอง ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงหรือการสร้างความสามารถใหม่ เพื่อให้ได้นวัตกรรมในการให้บริการการเข้าสู่ตลาดท่องเที่ยว

อนุจิตร ชินสาร กิจฐเขต ไกรवास และประภาส ปันตบแต่ง (2557) ได้วิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะนวัตกรรมการบริหารของแต่ละองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น มีความโดดเด่นแตกต่างกันไปตามภารกิจหลัก โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่มีที่มาของนวัตกรรมแบบบนลงล่าง ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กมีที่มาของนวัตกรรมแบบล่างขึ้นบน กระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหาร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก และ 3) การติดตามประเมินผล/การจัดตั้งศูนย์ ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาในการนำนวัตกรรมการบริหารไปปฏิบัติประกอบด้วย 1) การเร่งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านต่าง ๆ 2) การประชุมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน 3) การบูรณาการข้อมูลข่าวสารร่วมกันกับประชาชนและหน่วยงานราชการในพื้นที่

อนุจิตร ชินสาร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะที่มาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อให้เกิดนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว 2) ศึกษาแนวทางการประยุกต์นวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นต้นแบบไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะของนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว เป็นลักษณะนวัตกรรมการบริหารจัดการภาครัฐซึ่งอยู่ภายใต้กระบวนการบริหารงานตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้วจัดอยู่ในลักษณะนวัตกรรมด้านกระบวนการและการบริหารองค์กร 2) แนวทางการประยุกต์นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นต้นแบบไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นโดยทำการศึกษาในเทศบาลเมืองสีคิ้ว ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบที่ดีด้านการบริหารการคลังท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการบริหารการคลังของฝ่ายบริหารต้องมีความชัดเจนผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำแผนอย่างจริงจังและมุ่งเน้นความสำเร็จด้านการสื่อสารด้านการบริหารการคลังอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (สมยศ โองเคลือบ, 2562 : 4)

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโดยมีการควบคุมผลกระทบและสร้างบรรยากาศของการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติแวดล้อม พร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต สมชัย เบญจขย (2562 : 32)

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติเป็นฐาน (Nature - based tourism) เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภท อุทยาน วนอุทยาน เกาะแก่ง และชายทะเล เป็นต้น แต่อาจหมายรวมถึง ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น หากสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ในหรือเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรรมชาติ

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน้อยหรือต่ำ หรือไม่มีผลกระทบต่อวิถีทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เพราะฉะนั้นการป้องกันและควบคุมผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยว จึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการ เช่น ไม่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยว ไม่สนับสนุนให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเกินความจำเป็น เน้นธรรมชาติและองค์ประกอบของธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูด เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติและองค์ประกอบธรรมชาติ (รวมทั้งศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น) ตลอดจนผลกระทบของมนุษย์ที่มีต่อระบบนิเวศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก เพราะฉะนั้นการ

จัดระบบบริการข้อมูลและการสื่อความหมายธรรมชาติ รวมทั้งการเพิ่มพูนศักยภาพของมัคคุเทศก์จึงเป็นเรื่องสำคัญลำดับต้น

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการคิด (วางแผน) การทำ (ปฏิบัติหรือดำเนินการ) และการติดตามตรวจสอบประเมินผล ร่วมกับผู้เกี่ยวข้องส่วนอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน พร้อมได้รับผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของท้องถิ่นด้วยความเหมาะสมเป็นธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชลเชตต์ หิรัญพิศ (2557) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวค่ายกรมหลวงชุมพร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สู่แหล่งท่องเที่ยวชั้นนำมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวค่ายกรมหลวงชุมพร 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวค่ายกรมหลวงชุมพร สู่แหล่งท่องเที่ยวชั้นนำ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดรูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของค่ายกรมหลวงชุมพรสู่แหล่งท่องเที่ยวชั้นนำ ประกอบด้วย กลุ่มหน่วยงานทางทหาร ผู้ประกอบการร้านค้า และกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวค่ายกรมหลวงชุมพรยังขาดบุคลากรในการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแต่บุคลากรนั้นมีความชำนาญในกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบ สำหรับงบประมาณนั้นค่ายกรมหลวงชุมพรไม่มีงบประมาณในการจัดทิวทัศน์ ภูมิทัศน์ และสิ่งที่พัฒนาสาธารณูปโภค แต่หน่วยต่าง ๆ นั้น มีการจัดสรรงบประมาณซึ่งได้จากนักท่องเที่ยวเองมีการประชาสัมพันธ์ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว มีการกำกับดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวค่ายกรมหลวงชุมพรพบว่า ควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับบางประการมีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการและการเล่นสำหรับเด็ก เป็นต้น

ภูวดล บัวบางพลู (2559) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) บริบทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ มีลักษณะเป็นป่าดิบชื้นและป่าดิบเขาทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในทุกด้านของพื้นที่ 2) สภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดจากการมีความสามัคคีร่วมมือกันในการจัดการความเข้มแข็งภายใต้ชุมชนจนเกิดจากการมีส่วนร่วมในการรองรับและให้บริการนักท่องเที่ยวตั้งแต่เยาวชนไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ โดยเริ่มตั้งแต่การรวมกลุ่มทำธุรกิจเล็ก ๆ ขายอาหาร หรือของที่ระลึกในช่วงเทศกาลสักการะรอยพระพุทธรบาทหรือตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และ 3) แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี คือ การสงวนรักษา ป่าพันธุ์ ควบคุมดูแลทรัพยากรในระบบนิเวศให้คงสภาพไว้ เพื่อสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้นานที่สุด ซึ่งเจ้าของพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สถาบันต่าง ๆ ในสังคม องค์กรประชาชน และประชาชนในท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์ รักษา สภาพ ไม่ทำลาย หรือสร้างความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการและนวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งสรุปสาระสำคัญของนวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 12 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2562

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์รายบุคคล และการสัมภาษณ์กลุ่มซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

- 1) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 51 คน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์รายบุคคล จำนวน 33 คน ได้แก่ ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโครงการฯ ผู้นำท้องถิ่น เจ้าอาวาสวัด ผู้นำท้องที่ ผู้ประกอบการร้านค้า และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมโครงการฯ

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์กลุ่ม จำนวน 18 คน ได้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และชาวบ้านหมู่ 1 ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

2. การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล และสัมภาษณ์กลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งแบบสัมภาษณ์นี้ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ในด้านระเบียบวิธีวิจัยด้านการบริหารและการท่องเที่ยว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และเอกสารที่เกี่ยวกับการรายงานผล การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2) เข้าร่วมสังเกตการบรรยายสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโอกาสที่มีคณะศึกษาดูงานเข้ามาเยี่ยมชมโครงการฯ

3) สังเกตกิจกรรมการบริการและการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอ บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และบันทึกการสังเกตทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและการ บันทึกภาพ

3.2 การเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการดังนี้

1) สัมภาษณ์ผู้บริหารโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ในวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2561

2) สัมภาษณ์นักท่องเที่ยวเป็นรายบุคคล จำนวน 17 คน ที่เข้ามาเที่ยวชมโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในวันที่ 15-16 และ วันที่ 22-23 ธันวาคม พ.ศ. 2561

3) สัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่น และสัมภาษณ์กลุ่มกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย จำนวน 8 คน ในวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2561

4) สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดสมุทรโคดม ผู้นำท้องที่และสัมภาษณ์กลุ่มกับชาวบ้านหมู่ 1 ตำบลแหลมผักเบี้ย จำนวน 10 คน ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

5) สัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ค้าขายสินค้า ณ ลานพ่อลหวงบริเวณหน้าโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 7 คน เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลในวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2561 และวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

6) สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 5 คน เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล ในวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2562

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดจากการศึกษาเอกสาร การสังเกตการสัมภาษณ์รายบุคคลและการสัมภาษณ์กลุ่ม มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็น การวิเคราะห์ด้านเนื้อหา โดยการตีความเทียบเคียงทฤษฎีและผลงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว

5. สรุปผลการวิจัย คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษากระบวนการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า โครงการฯ มีการจัดเก็บสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมกิจกรรมของโครงการฯ และแสดงในรูปของกราฟแท่งเพื่อแสดงให้เห็นถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทุกปี และเมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากขึ้นทางโครงการฯ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ และให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ได้แก่ การสร้างอาคารที่พักค้างคืนพร้อมมีอาหารเข้าไว้บริการ การสร้างที่จอดรถที่กว้างขวาง สะดวก และปลอดภัย มีร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น มีจักรยานไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เช่าขี่ชมธรรมชาติรอบ ๆ พื้นที่โครงการฯ และที่สำคัญ คือ การสร้างสะพานไม้สำหรับเดินชมธรรมชาติของป่าชายเลน ซึ่งแต่เดิมนั้นสร้างสะพานไม้เพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัยเรื่องดินและน้ำ แต่ต่อมามีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทางโครงการฯ จึงได้สร้างสะพานไม้ต่อออกไปอีกสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก และเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยากกลับมาเที่ยวอีก ได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลินซึ่งคล้ายกับโครงการพัฒนาดันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีบริบทคล้าย ๆ กัน เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังพบกระบวนการบริหารที่โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นำมาใช้ในการบริหารงานบุคคลโดยการกำหนดภาระงานหลักและงานรองให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกตำแหน่ง เพื่อให้สามารถหมุนเวียนทำงานแทนกันได้ ซึ่งจัดเป็นความคิดใหม่ และวิธีการใหม่ที่ไม่เคยปฏิบัติมาก่อนเช่นกัน เช่น ผู้ที่มีหน้าที่

ดูแลที่פקก็สามารถมาดูแลร้านจำหน่ายของที่ระลึกของโครงการฯ ได้ด้วย เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของโครงการฯ สามารถบรรยายให้ความรู้บนรถที่พานักท่องเที่ยวเยี่ยมชมโครงการฯ ได้ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของผู้บริหารโครงการฯ กล่าวว่า “วันอาทิตย์โครงการฯ จะไม่รับคณะศึกษาดูงานแต่เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้ จึงจัดให้เจ้าหน้าที่หมุนเวียนกันมาปฏิบัติงานบริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทำงานแทนกันได้หลาย ๆ หน้าที่” และนักวิจัยของโครงการฯ ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษได้รับมอบหมายให้มาดูแลการแปลเอกสารและป้ายประชาสัมพันธ์เป็นภาษาอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวคิดของผู้อำนวยการโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เชื่อว่าทุกคนสามารถพัฒนาได้และเรียนรู้ได้ จึงจัดเป็นนวัตกรรมในการบริหารงานบุคคลของโครงการฯ ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อให้บริการแก่คณะผู้มาศึกษาดูงานควบคู่ไปกับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ลูเธอร์ กุลลิก และลินดอลล์ เออร์วิค (Luther Gulick and Lyndall Urwick อ้างถึงใน สันติ บุญภิรมย์, 2552 : 119 - 123) เรื่อง การพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development) ลูเธอร์ กุลลิก และลินดอลล์ เออร์วิค มีความเห็นว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถของบุคคลที่จะปฏิบัติงานในองค์กร ซึ่งการพัฒนาบุคลากรนั้นสามารถพัฒนาโดยองค์กรเอง หรือให้หน่วยงานอื่นช่วยพัฒนาก็ได้ ทั้งนี้ให้ยึดความรู้ ความสามารถที่บุคคลจะได้รับและเป็นประโยชน์ คือ การทำงานที่มีประสิทธิภาพขององค์กรเป็นสำคัญ

2. การศึกษานวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หากจะวิเคราะห์ถึงระดับความใหม่ของการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้แก่ ความคิดใหม่ วิธีการใหม่ การสร้างสิ่งใหม่ เช่น การบันทึกข้อมูลนักท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึง จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ กล่าวว่า “โครงการฯ มีการจัดเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติงานเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวลงทะเบียนก่อนเข้าชมพื้นที่โครงการฯ

ทุกครั้ง” อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ตลอดจนการกำหนดภาระงานหลัก และงานรองให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกตำแหน่งให้สามารถหมุนเวียนทำงานแทนกันได้ จัดเป็นนวัตกรรมในการบริหารงานบุคคล ซึ่งระดับความใหม่ของนวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จัดเป็นความใหม่ระดับองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐาน BRITISH STANARD (ศศิมา สุขสว่าง, 2562) ได้กำหนดความใหม่ของนวัตกรรม ไว้ 9 ระดับ คือ 1) ใหม่ระดับบุคคล 2) ใหม่ระดับแผนก 3) ใหม่ระดับส่วน 4) ใหม่ระดับองค์กร 5) ใหม่ระดับตลาด 6) ใหม่ระดับอุตสาหกรรม 7) ใหม่ระดับประเทศ 8) ใหม่ระดับภูมิภาค และ 9) ใหม่ระดับโลก ซึ่งระดับความใหม่ของนวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดเป็นความใหม่ระดับ 4 คือ ความใหม่ระดับองค์กรเท่านั้น

เมื่อใช้แนวคิดความเป็นนวัตกรรมตามแนวคิดของ ราล์ฟ สมิธ เรื่องการเปลี่ยนแปลง 7 ระดับ (Sipe and Testa, 2009) มาใช้เป็นกรอบในการศึกษานวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า มีการบริหารคล้ายกับโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีบริบทคล้าย ๆ กัน เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี ที่มีการสร้างทางเดินเป็นสะพานไม้นักท่องเที่ยวชมธรรมชาติ ป่าชายเลนและสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ตามป่าชายเลน ในพื้นที่ที่เกิดจากน้ำเสียจากบ่อเลี้ยงกุ้งที่ได้รับการบำบัดแล้ว การจัดทำป้ายข้อมูลติดตั้งตามทางเดินชมธรรมชาติ การสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักค้าง เป็นต้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับที่ 5 คือ การเลียนแบบหรือการปฏิบัติตามที่ผู้อื่นกระทำอยู่ก่อนแล้ว โดยยังไม่พบองค์ประกอบใดในแนวคิดการบริหารแบบ POSDCoRB ที่มีลักษณะเฉพาะของโครงการวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่จะนับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับที่ 6

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การนำไปใช้ประโยชน์ในชุมชนจากผลการวิจัย พบว่า การนำนวัตกรรมการบริหารแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ในโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น ช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมในโครงการฯ มากขึ้น และเมื่อได้มาเที่ยวแล้วก็เกิดความประทับใจอยากกลับมาเที่ยวในโครงการฯ อีกซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะนำนวัตกรรมไปใช้ในการบริหารการท่องเที่ยวของชุมชนแหลมผักเบี้ยได้ด้วย เช่นกัน ตำบลแหลมผักเบี้ยมี 4 หมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ตามศักยภาพและบริบทของหมู่บ้านของตน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติชายทะเลโคลน และชายทะเล หาดทราย ร้านอาหาร อาหารทะเลแปรรูป กิจกรรมเก็บหอย กิจกรรมควาพบลูต้า กิจกรรมดูนกนานาชนิด ดังนั้น หากผู้นำชุมชนสามารถผลักดันให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้แก่ ความคิดใหม่ วิธีการใหม่ในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมโดยที่โครงการฯ เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวร่วมกันและจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันจะส่งผลให้การท่องเที่ยวชุมชนแหลมผักเบี้ยเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางแพร่หลายยิ่งขึ้นและเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนแหลมผักเบี้ยจำนวนเพิ่มมากขึ้น

2. การนำไปใช้ประโยชน์ในโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จากผลการวิจัย พบว่า ระดับความใหม่ของนวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัย และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ความใหม่ของนวัตกรรมอยู่ในระดับ 4 คือ ใหม่ระดับองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารโครงการฯ ควรจะได้พัฒนาวัตกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัย และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้ไปถึงระดับ 5 คือ ใหม่ระดับตลาด โดยการนำความคิดใหม่ วิธีการใหม่ และสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้ในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการศึกษาวิจัย และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เป็นการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for all) เป็นการท่องเที่ยวที่คนทุกเพศทุกวัย ทุกสภาพร่างกายไม่ว่าจะเป็นเด็ก สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ และผู้

บกพร่องทางร่างกาย สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และได้รับการบริการ การอำนวยความสะดวก สดวกอย่างทั่วถึง ซึ่ง โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยเนื่องมาจาก พระราชดำริ ก็สามารถใช้เป็นจุดขายและสามารถแข่งขันได้ในตลาดการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ผลลัพธ์และผลกระทบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวใน โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ ประชาชนในตำบลแหลมผักเบี้ยและตำบลใกล้เคียงได้รับทั้งในด้านบวกและด้านลบ
2. ควรศึกษาหารูปแบบการบริหารจัดการการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของ โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
3. ควรวิจัยทดลองการนำนวัตกรรมการบริหารแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ใน โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เช่น การจัดตั้งคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยว (Destination Management Organization: DMO) ที่ประกอบด้วย ตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และร่วมกันจัดทำแผน (Destination Management Organization: DMO)

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2561). *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561 - 2564* ของ กรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรมการท่องเที่ยว. (2559). สถิตินักท่องเที่ยว. <http://www.tourism.go.th/2010/th/statistic/tourism.php>.
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2552). *องค์กรแห่งนวัตกรรม : แนวคิดและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลเชตต์ หิรัญพิศ. (2557). การบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวค่ายกรมหลวงชุมพร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สู่มแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำ. [งานนิพนธ์รัฐประศาสน ศาตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ณัด เดชทรัพย์. (2551). *การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยชนะศึก อำเภอกู่เหล็ก จังหวัดสุโขทัย ตามหลักธรรมาภิบาล*. [ภาคินพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2550). *องค์การและการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 17)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นภดล เจนอักษร. (2553). *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา (Theory and practice in educational administration)*. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9, 12 กันยายน 2553
- ภูวดล บัวบางพลู. (2559). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2562). *การพัฒนานวัตกรรมโดยใช้ Design Thinking*. <https://www.sasimasuk.com/16875793/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1-design-thinking>
- มูลนิธิชัยพัฒนา; มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ; สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2542). *โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี*. กรุงเทพฯ ฯ มูลนิธิชัยพัฒนา; มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ; สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- สนั่น เถาขารี. (2561). *การสร้างนวัตกรรมใหม่ โดยอาศัยการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. <https://sites.google.com/site/nwatkrmkarsuksa83/kar-srha-nwatkrmm>.

- สมชัย เบญจชัย. (2561). *การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. <https://sites.google.com/site/ecotourismoperation/home/hnwy-thi-8>.
- สมพงษ์ สุเมธกษกร . (2557). นวัตกรรมจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 3(1), 60-69.
- สมยศ โอ่งเคลือบ. (2561). *หลักการและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. <https://www.slideshare.net/1000gift/ss-39961943>.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2556). *ประวัติสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ*. <http://www.nia.or.th/spring/index.php?page=faq>.
- สุนันท์ สันทพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้น ส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรันตัง.
- อนุจิตร ชินสาร .(2561). นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารราชพฤกษ์*, 16(2), 109-119.
- อนุจิตร ชินสาร กิจฐเขต ไกรวาส และประภาส ปันตบแต่ง. (2557). นวัตกรรมการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารราชพฤกษ์*, 12(3), 80-90.
- Golftime. (2018). *Royal-initiated Project Tour*. <http://www.golftime.co.th/5553>.
- Koontz, H.D. and Cyril, O.D. (1972). *Principles of Management : An Analysis of Managerial Functions*. New York: MC Graw – Hill.
- Sipe, L.J. & Testa, M. (2009). *What is Innovation in the Hospitality and Tourism Marketplace? A Suggested Research Framework and Outputs Typology*. International CHRIE Conference-Refereed Track. 22. <http://scholarworks.umass.edu/refereed/Sessions/Friday/2>
- Smith, R. (2007). *The 7 Levels of Change: Different Thinking for Different Results*. Reading, PA: Tapestry Press.